

Plungės dvaro oficina – buvusi dvaro raštinė. Apie 1911 m. Manoma, kad šiame pastate yra veikusi ir Plungės M. Oginskio dvaro muzikos mokykla. GEK 4960/5

PLUNGĖS KUNIGAİKŠČIŲ OGINSKIŲ DVARO GYVENIMAS. ELEONOROS RAVICKIENĖS NUOTRAUKŲ ARCHYVAS

DANUTĖ EINIKIENĖ

Eleonoros Ravickienės (1916 01 24–2004 01 06) asmeninis archyvas – knygos, dokumentai, nuotraukos, laišškai – dabar saugomi Žemaičių dailės muziejuje. Taigi daugiaplanis, po kruopelę per daugiau kaip 30 metų surinktas kraštotyrininkės palikimas apie Plungės kraštą, kunigaikščius Oginskius šiandien – buvusio Plungės kunigaikščio Mykolo Oginskio dvaro centriniuose rūmuose.

Jis plačiai žinomas ir aukštai vertinamas, juo jau naudojasi mokslininkai, menotyrininkai, muziejininkai, žurnalistai. Gyva būdama, E. Ravickienė, kaip asmenybė, traukė daugelį žmonių. Ji visada su kitais noriai dalindavosi kiekvienu savo naujai atverstu krašto istorijos puslapiu. Tokią ją atsimeina visi plungiškiai.

Žemaičių dailės muziejaus fotografijos rinkiniuose saugoma daugiau kaip 650 E. Ravickienės surinktų fotodokumentų. Iš jų originalių – 321 vnt., kopijų – apie 300. Senųjų nuotraukų autoriai: Čikagoje foto ateljė turėjęs V. J. Stankūnas (jis yra fotografavęs

rašytoją J. Žemaitę, kuri 1916 m. lankėsi JAV), Rygos fotografai E. Eggertas ir L. Wirschikowskis, Liepojos fotografai G. Jaunbuza, A. Kiusneris, Vilniaus fotografas A. O. Daukša, broliai Čičai, broliai Butkovskiai, Kauno fotografas V. Zatorskis, pirmasis Telšių fotografas J. Romaškevičius, dirbęs 1870–1878 m., jo mokinys Ch. Kaplanas, E. Smilgevičius (nuo 1880 m.), V. Lapinskas, dirbęs XX a. pirmajame dešimtmetyje, Palangoje dirbusi pirmoji moteris fotografė Lietuvoje P. Mongirdaitė, plungiškis fotografas M. Berkovičius, pas kurį 1909 m. mokėsi I. Stropus (jis 1930 m. Plungėje, šalia dvaro parko, buvo atidaręs savo foto ateljė). Susipažinę su E. Ravickienės surinktomis Platelio dvaro nuotraukų kopijomis, galima daryti prielaidą, kad originalų autorius buvo vienas pirmųjų Lietuvoje mėgėjiškos fotografijos pradininkas grafas Augustas Šuazelis-Guffjė (žinoma, kad jis jau jau 1863 m. fotografavo savo dvaro gyventojus). E. Ravickienės rinkinyje yra ir dabartinių Plungės krašto fotografų – A. Beresnevičiaus, V. Gaudiešiaus – fotografijų bei fotoreprodukcijų.

Rinkinyje nuotraukų tematika labai įvairi. Pirmiausia, tai fotodokumentai, pasakojantys apie Plungės bei jos apylinkių, Rietavo miesto istoriją, siužetinės fotografijos (geležinkelio tiesimas, malūnai, piliakalniai, Kauno, Palangos, Kretingos miestų vaizdai ir t. t.)

Rygos fotografo E. Egerto fotoateljė daryta Plungės dvariškių nuotrauka

Daugiausiai E. Ravickienė nuotraukų buvo surinkusi iš Plungės muzikinės praeities – jų yra 64., iš jų apie M. K. Čiurlionį – 28.

Susidomėti dvaro istorija Eleonorą paskatino restauratoriai. Žemaičių dailės muziejuje saugomame jos sudarytame albume „Plungės parko rūmų istorija“ ji rašo, kad atstatant dvaro pastatus buvo reikalingos tų objektų senovinės nuotraukos, vietovės istorija. Ji jiems galėjo nemažai padėti. Rinkinyje esančiose fotografijose užfiksuota ne tik dvaro istorija, bet jose galima rasti ir žinių apie tai, koks likimas dvarą ištiko po praūžusių dviejų pasaulinių karų.

E. Ravickienė domėjosi rūmų istorija ir po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. Dokumentinė medžiaga apie dvaro rūmus pradėta rinkti 1966 m. Nuotraukos gautos iš įvairių šaltinių. Dalį jų kraštotyrininkei pavyko įsigyti bendradarbiaujant su Žemaičių muziejumi „Alka“ (Telšiai), Kretingos muziejumi, M. K. Čiurlionio memorialiniu muziejumi, susirašinėjant su Italijos, Lenkijos, Čekijos, Prancūzijos įvairiomis institucijomis ir privačiais asmenimis, lankantis pas buvusius Plungės ir Rietavo dvarų tarnautojus bei kumečius – pas liokajus Juozą Montvilą (g. 1886 m.), Juozą Kalniką (g. 1883 m.), kambarinę Marijoną Vaičiūnę, kumetyne gyvenusias Justina Ruginytę (g. 1900 m.), Stasę Gelumbickienę (g. 1891 m.) ir t. t. Rinkinyje esančias nuotraukas, susijusias su Plungės dvaro istorija, pagal temas galima suskirstyti į dvi dalis: 1. Dvaro pastatai; 2. Dvaro gyventojų portretai ar vaizdai, susiję su jų veikla.

Vienos seniausių ir vertingiausių rinkinyje esančių M. Oginskio dvariškių nuotraukų yra darytos Rygoje XIX a. pab. Ryga tuo metu jau buvo vienas iš svarbiausių Rusijos imperijos uostų. 1874 m. nutiesus geležinkelį iš Mažeikių į Rygą, juo būdavo patogų į Rygą nukakti ir Plungės dvaro orkestrantams, vasaromis grojusiems Rygos pajūryje. Iš rinkinyje saugomų nuotraukų galime daryti išvadą, kad į Rygą kunigaikštis M. Oginskis veždavosi ir dvaro tarnautojus, kurie fotografuodavosi pas vieną žymiausių to meto latvių fotografą E. Eggertą, lankydavosi ir L. Wirschikowskio foto ateljė. Pastarasis 1902 m. Rygoje už savo darbus buvo pelnęs sidabro medalį. Jis yra fotografavęs Rygos teatro primadonas, latvių rašytoją dramaturgą Rudolfą Blaumanį, daręs jo portretines nuotraukas. Puikioje portretinėje M. Oginskio liokajus nuotraukoje (GEK – 4961/28) įamžintas jaunas vyras. Tokios nuotraukos suteikia nemažai žinių apie XIX a.

L. Wirschikowskio nuotraukoje – Plungės kunigaikščio M. Oginskio liokajus. GEK – 4961/28

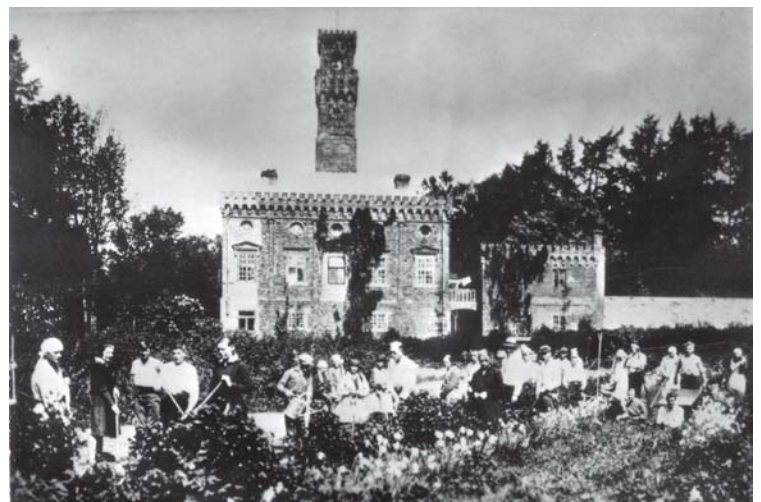
madas, žmonių visuomeninę padėtį. Tarp tokių praeities liudininkų yra ir E. Ravickienės paliktame rinkinyje saugoma Daumantienės nuotrauka (1908 m., GEK – 4961/39).

E. Ravickienė yra rašiusi, kad „pati kunigaikštienė buvusi atskiro grožio baltaveidė, ilgomis kasomis, didelėmis akimis“. (E. Ravickienės citata iš jos asmeninio archyvo: albumas „Plungės parko rūmų istorija“). Viena kartą per metus kunigaikščiai vykdavo pas carą. Vieno pokylio metu caras kvietęs kadriiliui pačią gražiausią damą. Ja buvusi pripažinta Plungės kunigaikštienė Marija Oginskienė, žėrinti perlais, brangakmeniais, pasipuošusi auksu siuvinėta suknele. Gal ši suknelė ir buvo kruopščios Plungės dvaro siuvinėtojos kūrinys? Šiandien apie tai galime tik spėlioti... Rinkinyje

(Nukelta į 16 p.)

Iš kairės: centriniai dvaro rūmai ir tvenkinys (didžiajame parko parteryje). Apie 1911 m. GEK –4960/10; Talka prie Plungės dvaro laikrodinės pastato. Apie 1935 m. GEK-4960/4

(Atkelta iš 15 p.)

saugoma Plungės dvaro siuvinėtojos nuotrauka (GEK – 4961/31). Fotografui pavyko perteikti šios moters veido išraišką, jos profesijos žmonėms reikalingą susikaupimą.

Plungės dvariškiai mėgo fotografuotis. Nemažai jų nuotraukų taip pat yra E. Ravickienės sukauptame rinkinyje. Meistriškai padarytos Plungės dvaro virėjo Leono Daumanto (fotografas – vilniškis A. O. Daukša), to paties L. Daumanto ir jo žmonos (nuotrauka daryta Telšiuose veikusioje E. Smilgevičiaus foto ateljė), bei 1888 m. padarytas siuvėjo Adolfo Daumanto portretas. Įdomi ir M. Oginskio siuvėjo Adolfo Daumanto portretinė (GEK–4961/49), taip ir nuotrauka, kurioje jis įamžintas su žmona (GEK – 4961/34).

Dvariškių nuotraukos, darytos Plungės parke, yra savotiški fotometraščiai. Iš jų matosi, kaip atrodė dvaro pastatai, kaip buvo tvarkomas parkas, kokia tuo metu buvo dvaro ansamblio mažoji architektūra, kokios vyravo mados žmonių aprangoje. Vienoje tokių nuotraukų 1899 m. įamžinti M. Oginskio liokajai ir svečias (GEK–4959/48). M. Berkovičiaus fotografijoje (GEK – 4971 F– 333) matome kunigaikščio M. Oginskio parką XX a. pr.

Pro pastabą E. Ravickienės akį nepraslydo ir 1911 m. daryta dvaro parko nuotrauka, kurioje, kad ir sunkiai įžiūrima, bet matosi salelėje stovinti skulptūra „Venera“ – nuotrauka GEK– 4960/4,5. Kraštotyrininkė yra rašiusi: „Man prašant, ją aprašė menotylininkė M. G.“ Ir koks džiaugsmas, kai „atstatytą Plungės parke „Venerą“ pamačiau 1991 m. birželio 28 d., technikumas šventė 25-metį ir „Veneros“ sugrįžimą. Ji vėl atsirado tvenkinio salelėje“. (E. Ravickienės citatos iš jos asmeninio archyvo: albumas „Plungės parko rūmų istorija“).

Kita įdomi istorija yra susijusi su 1846 m. statyta pilaite, plungiškių vadinama „Dziegorine“ („Laikrodine“). E. Ravickienė minėtame albume rašo: „1969 m. su viena viešnia iš Vilniaus vaikštinėjome po Plungės parką ir atėjome prie Laikrodinės. Ji nustebusi sušuko:

„Ką aš matau! Neseniai buvau Florencijoje ir mačiau rūmus, į kuriuos panaši ši pilaite!“ Nieko nelaukusi, E. Ravickienė vokiečių kalba parašė laišką į Italiją, užrašydama „Florencija, muziejus, Italija“ ir, savo nuostabai, ji sulaukė atsakymo. Tokiu būdu jai pavyko sužinoti, kad Florencijoje tikrai yra Palazzo Vecchio rūmai, kurių mini kopija pastatyta Plungės parke. 1935 m. Plungės „Dziegorinės“ vaizdas užfiksuotas nuotraukoje GEK – 4960/1, GEK – 4960 /10).

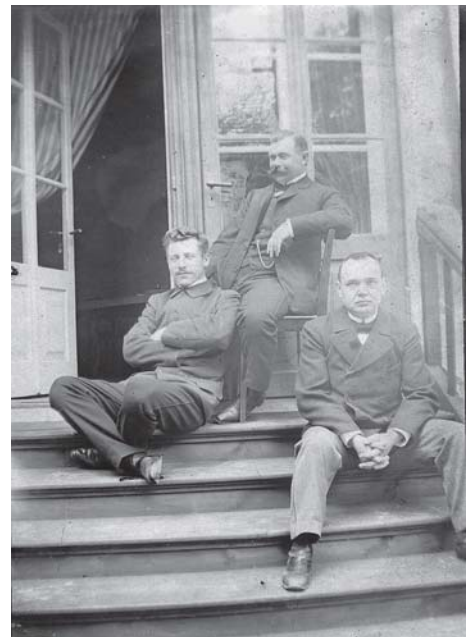
Šiandien, kai nuolat tobulėjančių komunikacijų dėka tolimiausio pasaulio kampeliai ranka pasiekiami, ši istorija gal ir ne tokia jau įspūdinga, tačiau tada gyvenome už „geležinės uždangos“ ir sujungti du skirtingus pasaulius buvo ne taip paprasta.

Daug pasakojimų, atsiminimų E. Ravickienės užrašyta apie Plungės dvaro žirgyną, kuriame dirbo ir E. Ravickienės vyro tėvas. Kaip pastatas atrodė 1930 m., taip pat matome jos archyve išsaugotose nuotraukose (viena iš jų – GEK – 4959/18).

Tai kelios pastabos apie didžiulį E. Ravickienės kraštotyrinį palikimą, kurį patikėta saugoti Žemaičių dailės muziejui. Be jo Plungės istorija prarastų daug spalvų. Kiekvienam norinčiam išsamiau su šiuo archyvu susipažinti, mūsų muziejus pasirengęs maloniai atverti duris.

Plungės dvaro siuvinėtoja. 1909 m. ŽDM, GEK – 4961/31

Nuotraukose (iš kairės): Plungės kunigaikščių Oginskių dvaro fazanų prižiūrėtojas Andžejus Katoviakas (sėdi ketvirtas iš kairės) su savo svečiais Plungės dvaro parke. 1904 m. ŽDM, GEK – 4959/20; Plungės kunigaikščio Oginskio liokajai ir svečiai (iš kairės): 1 – (?); 2 – Teišerskis; 3 – liokajus. 1899 m.. ŽDM, GEK – 4959/48